

'cor de tragèdia' i, aquest, del gr. *χορος* id. □ 1.^a doc.: S. XIII.

Tant en el sentit de 'cor d'àngels en el cel' (Llull), com en el de 'loc de l'església on canten' (*CostTort.*). Tenim també aquest, p. ex., amb referència a un humil ermitatge, en Mrn. Vayreda: «entràrem a la iglésia --- de Sant Aniol --- homes, dones --- seien pels bancs --- des del presbiteri fins a sota el *cor*, espècie d'encavallada de fusta, com un barrastral» (*La Puny.*, escrit *cor* a la 1.ª ed., però *chor* a la 4.ª, p. 43).

Corista [1600], «la comunitat és mediana en lo número de sacerdots, *coristas* y hermanos, essent poquíssims los novicis al present», B. de Maldà, *Excursions* (p. 34); *coristat*. *Cistet.* *Coral* adj. [1713]. *Corejar*.

Corea, pres del ll. *chorēa*, gr. *χορηα* 'dansa'. *Coreu* [-eo, Lab. 1839, ll. *chorēus*, gr. *χορηός* id. (perquè s'usava en els cors dramàtics grecs)].

CPt.: *Coreografia*; *coreogràfic*, *coreògraf*. *Coriamb*, gr. *χορλαμβος* 'peu compost d'un coreu i un iamb'; *coriàmbic*.

Cor, variant fonètica de *quar* = *car*, conjunció.

COR, III, conj., 'sinó, més que', partícula de la llengua arcaica, pròpia del català, d'origen incert, potser d'origen pre-romà, segurament sorotàptic, cf. alb. *kur* '(altre) que', 'quan', lit. *kuĩ* 'on', lit. dial. *kũ* i arm. *ur* 'què?'. □ 1.ª doc.: 1271.

«Perdè un bou e no li romàs *cor* un», Llull (Blang. II, 103.15, en el ms. P, *for un*); «si l'encant munta de 10 lliures ensús: per cada lbra. dos diners --- e si no munta *cor* deu lliures o de deu lbrs. a enjús, per cada lbr., 3 diners ---», Tarifa barcelonina de 1271 (§ 86, *EntreDL* J, 160); «cant quatre jorns --- / sobre lo marbre hac segut, / la fredor devayll li entrà, / trossi <lleg. *tro sus?*> al cerveyll hi puyà, / car sobre la pere no tenia / *cor* un lansol, en què sezia», *Set Savis*, v. 1111; prou sovint en les *VidesR*: «que om no m'atrobàs *cor* una mesalya quant e-m mor<r>ia», «no poc apenre plus *cor* aquestz dos vocables: *Ave Maria*» (f° 52v1, 83r2, n. 69); i tant o més en Desclot, *NCl*, II, 106.30, 113.13; III, 170.5.¹ En docs. no literaris del període arcaic es troba sovint, i es nota que la majoria són del NE.: «e:ls mercaders no-n demanen *cor* cent-setanta-quatre cc.», en un doc. de 1279-99, que potser és de l'Empordà (*BABL* VII, 242).

Més sovint Rosselló: Alart, *InvLC*, n'hi aplega una quarantena des de 1311 fins a 1425; i uns 35 més fins a 1375 (sempre *cor*, s. v. *car* i *cor*, localitzats Perp., Vinçà, Tuïr, etc.); també hi trobo ja «que negú teuler no gaus metre en son forn *cor* deu sostres de cayrós e dos de teules», en ordinarions del batlle de Perpinyà, de 1284, «cascuna somada de sebes, e d'ails, ab que no sia *cor* una dotzena sola, un bratz de çebes o d'ails» en la Lleuda de Puigcerdà de 1288, i «tota càrrega d'orxela, quatre drs., e si no porta *cor* un baló a través» en una altra que crec és més aviat de Querol, però del mateix any (*RLR* IV, 362, 504, 507); «negú no gaus metre en balansa *cor* una pesa per

tornés, en carn» ross., a. 1305 (*RLR* VII, 46), i són encara ross. un de 1314 (P Vidal, *RLR* XXX, 261), i un de 1318, de sintaxi un poc més complicada, però que en definitiva és encara el mateix.²

En definitiva, doncs, no deixa de ser fundada, l'afirmació d'*AlcM* que és propi de la Catalunya ultrapirinèica, tanmateix no rigorosament, car no solament entre els testimonis literaris ja citats n'hi ha uns quants que són o poden passar per cispirenàics, i algun altre de dubtós, encara n'hi ha alguns més que ho són força clarament: «si el rey Karles demanarà --- que'l rey d'Aragó retés aquells castells, que té en Sicília, responen los missatges que --- no-n puria retre *cor* un, qui és riba mar, que-ls altres són dins terra», doc. reial de 1295 (Finke, *Acta Ar.* III, 43), i el mot apareix repetidament en la versió de la *Questa del St. Graal*, signada en el S. XIV, pel mallorquí Reixac (80.10, 147.14).

El mot ha intrigat justament els romanistes i especialment els catalandòfils, car es tracta de quelcom exclusiu del català, que no troba res de parió en les altres llengües romàniques i ni tan sols en llengua d'oc antiga ni moderna. Alguns han fet esforços per explicar-lo com una acc. nova descabdellada pel cat. ant. *cor*, variant fonètica de *car*, la conjunció causal ben coneguda, en totes dues variants, i provinent del ll. QUARE; ³ jo mateix durant anys hi he donat tota mena de voltes, he estat fent enginyosos equilibris sintàctics, per explicar-ho d'aquesta manera; o bé, quan desesperava ja de la bona orientació d'aqueixes subtils i forçades combinacions, maldava encara per trobar-hi una explicació a base d'elements llatins de l'arel relativa-interrogativa QU- (*quorum*, *cur*, *quare* interrogatiu).⁴ He acabat per convence'm que tanta subtilitat no ens conduïa a un resultat versemblant.

I davant el fet que hi ha un bon nombre de partícules —conjuncions i adverbis gramaticalitzats— provinents de llengües indoeuropees pre-romanes, dels quals vaig aplegar una bella col·lecció de casos en la ponència «Elementos Prelatinos en las I. romances hisp.» (Colloquis de Salamanca, de 1974, pp. 130-7), com *anc*, *er*, *ainda*, *mon*, *erga*, *adés*, etc., no dubto ja: aquest adverbi *cor* '(no) --- sinó' '(no més) que' '(no altre) que', és un d'ells, és una relíquia sorotàptica. Que el seu centre màxim de vitalitat, estigui de molt en el domini rossellonès i que visqués en els Ss. XIII-XIV, són detalls que amb cap origen s'ajustaran tan bé com amb una provenença sorotàptica, puix que és en el Vallespir on s'han trobat les inscripcions sorotàptiques, i és sobretot en el nostre domini pirinenc on apareixen les relíquies d'aquesta procedència, en el vocabulari i en la toponímia.

Ara bé, si bé és veritat que no disposem de testimonis directes d'aquesta llengua, i menys en matèria de partícules sintàctiques, però és en les famílies indoeuropees disposades tot a l'entorn de la zona que devien ocupar les tribus indoeuropees d'aquesta nisaga, on trobem una sèrie de partícules ben afins, per la forma i el sentit: l'illiri, rediviu encara en l'albanès mod.: *kur* hi fa el paper de 'que' en la combinació